

Lilleskoler og forsker: Socialdemokratiet glemmer lilleskolens frihed, mod og demokratiske arv

Socialdemokratiets 'lilleskole'-udspil forholder sig ikke til de konkrete tanker om børneliv og frihed, som lilleskolerne bygger på. Hvis pissetårlig opdragelse skal mødes med pissetryk undervisning, er der masser af inspiration at hente her, skriver Lucas Cone og Sune Jon Hansen.

Skrevet af:

Lucas Cone & Sune Jon Hansen

Hhv. adjunkt, Københavns Universitet afdeling for Pædagogik, og sekretariatsleder, Lilleskolernes Sammenslutning

Bragt i Altinget tirsdag den 3. marts.

Skolepolitik bliver efter alt at dømme et centralt omdrejningspunkt i den igangværende valgkamp. Efter årtier præget af økonomiske reformer på tværs af partier tegnes skolen igen af ideologiske streger, der tilsammen danner konturen af en pædagogisk kulturkamp om autoritet, ansvar og opdragelse.

Senest med Socialdemokratiets udspil 'Lilleskolen,' hvis løfter om investeringer i efter- og videreuddannelse, penge til landsbyskoler og krav om klasseløfter på 14 elever i indskoling blev et nøgleemne i torsdagens første partiledersdebate.

Socialdemokratiets veltimede udspil markerer på mange måder kulminationen på det skolepolitiske projekt, der har kendetegnet Mattias Tesfayes (S) tid som undervisningsminister, og hvis idealer kom til almen debat med lanceringen af Trivselskommissionens afrapportering for præcis et år siden.

Den individualiserede superskole må vige for skærmfri ro i små fællesskaber, ligesom forældre i højere grad må forpligtiges i skolens arbejde og understøtte lærerens autoritet.

Pissetårlig opdragelse skal mødes med pissetryk undervisning.

Trivsel og tryghed

Socialdemokratiets 'lilleskole' kan i denne forstand læses et udtryk for en ny erkendelse af pædagogikkens politiske betydning: ikke bare som læringsmål og konkurrencekraft, men som et middel til at forbedre og forene samfundet indefra.

I skolen bliver vores børn en del af vores samfund, hvis altså bare vi møder dem med ro, nærvær, og forpligtigende fællesskaber.

Set i dette perspektiv er det ikke overraskende, at hovedvægten i Socialdemokratiets argumenter for en 'lilleskole' er på elevernes trivsel og tryghed.

Barnets utryghed og sårbarhed spejler samfundets opløsning, de små klasser og landsbyskolerne dets genoprustning.

Men det lille spejler ikke altid noget større. Bare spørg lilleskolerne, der i mere end 75 år har været en del af den danske skolehistorie.

Kritisk og demokratisk dannelse i lilleskolen

I 1949 sluttede en lille kreds af forældre i Københavnsområdet sig sammen, og ved hjælp af friskoleloven og en ikke ringe portion energi startede de den første lilleskole: Den lille Skole.

Med lilleskolen ønskede man en skole, der hvilede på moderne pædagogiske tanker om demokrati, inddragelse, medbestemmelse og muligheden for at udtrykke sig frit – i tekst og tale, i farver og formgivning, musik og dans og teater.

Som det lød på den stiftende generalforsamling, skulle skolen hverken være "en forsøgsskole og heller ikke en pædagogisk systemskole," men et levende sted, der flyttede sig med samfundets udvikling uden dog at lade sig opsluge af denne. Ideerne til lilleskolen opstod i mellemkrigsårene, men det var i kølvandet på Anden Verdenskrig, at skolens demokratiske funktion blev et alment, politisk og moralsk anliggende.

Hvor den tidlige reformpædagogik orienterede sig mod barnets natur og udvikling, blev 50'ernes og 60'ernes skolekritik formet af en bekymring om demokrati og borgerrettigheder. Pædagogikken blev anset som et centralt middel til at udvikle en kritisk bevidsthed hos samfundets kommende borgere.

Lilleskolens dna: Ikke én sandhed

For lilleskolerne kunne en sådan pædagogisk orientering kun indfries i skoler, hvis organisering tillod reel medbestemmelse og frihed.

Dette indebar ikke kun et lavere børnetal og færre klasser end almindeligt på det tidspunkt, men også sikringer af muligheden for at hjælpe hvert enkelte barn til personlig udfoldelse, selvstændighed og dygtighed gennem kundskaber – og ikke kun i de boglige, men også, og i særdeleshed, de praktisk-musiske fag.

Heri ligger en nøglepointe i lilleskolernes historie, navnlig at fag som matematik og musik har værdi i sig selv, fordi de tilbyder børn forskellige sprog at udtrykke sig med. På samme måde er elevråd og forældremøder vigtige, fordi demokrati forudsætter respekt og forståelse for konflikt og forskellighed.

Fælles for de forskelligartede lilleskoler er en historisk forståelse for risikoen ved, at skolen underkastes 'én stor sandhed.' Hvad end denne handler om det mistrivende menneske eller det oprustede samfund.

En lille skole er ikke en lilleskole

I Socialdemokratiets udspil præsenteres 'lilleskolen' først og fremmest som et greb til at fremme tryghed, trivsel og adfærdsregulering i forpligtigende fællesskaber. Viljen til forandring og forbedring kan kun applauderes.

Men det undrer og ærgrer, at partiet ikke forholder sig til de tanker om børneliv og frihed, der lå bag de første lilleskoler, og som lilleskolerne bygger videre på i dag.

Modsat Socialdemokratiets 'lilleskole' er det i lilleskolerne nemlig ikke muligt at frakoble skolens organisering fra dens dannelsesmæssige og demokratiske rolle som et sted, hvor eleverne øver sig i velbegrundet frihed.

Her handler det ikke blot om at styrke barnets psykologiske robusthed gennem autoritetstro undervisning, men om at stole nok på eleverne og lærerne til, at man lader dem forsvinde ind i fagene, undervisningen og skolens demokrati; en tillid, som det er væsentligt nemmere at opbygge i et lokalt fællesskab om skolens formål, form og indhold.

Større socialdemokratiske ambitioner

Noget af det fineste ved det danske demokrati er, at det tillader et pluralistisk skolelandskab, hvor folk med tilstrækkelig opbakning og viljestyrke kan holde skole på forskellige måder.

Samtidig fungerer denne model kun, når vi har en stærk folkeskole, der kan samle lærere og elever på tværs af pædagogiske retninger og politiske ideologier.

Vores ærinde med denne tekst er derfor ikke at forherlige lilleskolen som løsning på folkeskolens problemer, men snarere at skubbe lidt til Socialdemokratiets ambitioner og historiske bevidsthed.

Tænk, hvilke folkeskoler vi kunne få, hvis man lod sig inspirere af de mange erfaringer, som de faktiske lilleskoler har gjort sig gennem de sidste 75 år.

I så fald vil debatten ikke blot handle om, hvorvidt og hvordan forslaget adresserer spørgsmål om styring, trivsel og undervisningskvalitet, men en langt mere overordnet diskussion af demokrati og pædagogik.

Det vil handle om muligheden for folkeskoler, hvor man giver plads til og reel mulighed for, at de vigtigste beslutninger om, hvad der foregår på skolen, hvordan den skal se ud, og hvordan den skal styres, overlades til skolesamfundet selv.

Det vil handle om muligheden for en skole, hvor børn og unge ikke kræver særlig viden og læringsmål, der overleveres uden kontekst, men hvor skolens indhold bestemmes i løbende dialog mellem skolens stemmer og omgivelser.

Det vil handle om muligheden for et forandrende samvær, der ikke først giver mening, når man er ude af skolen.

Det er netop kendetegnende for lilleskolerne, at de viser an til at livet kan leves på mange forskellige måder; at der er mange forskellige veje at gå – også veje, vi endnu ikke kender.

Hvis Socialdemokratiet ønsker en lilleskole, er der masser af inspiration at hente hos lilleskolerne.